

Metody a techniky dramatické výchovy v MŠ 24. 10. 18

Využití metod a technik tvořivé
dramatiky v dramatických lekcích

Mgr., Bc. Michael Novotný

- Učitel mateřské školy (13 let praxe v MŠ)
- Absolvent PF UJEP Ústí nad Labem – Učitelství pro mateřské školy
- Absolvent PedfUK v Praze – Pedagogika předškolního věku
- Lektor tvořivé dramatiky a pohybových her – Národní institut dalšího vzdělávání, Pedagogické centrum ústeckého kraje, Pedagogicko – psychologická poradna Teplice

Publikační činnost

- **Novotný, Michael (et).** *Šimonovy pracovní listy 16*, Praha: Portál 2011, ISBN 978-80-7367-855-5.
- **Kolektiv autorů,** *Rok v naší školce*, Bratislava: Vydavatelstvo Príroda 2011, ISBN 978-80-07-01946-1.
- **Novotný, Michael.** *Mrňous poznává mláďata*, Ostrava: Vydavatelství Aksjomat 2012, ISBN 978-80-87641-14-9.
- **Novotný, Michael.** *Mrňous poznává domácí zvířata*, Ostrava: Vydavatelství Aksjomat 2012, ISBN 978-80-87641-16-3.
- **Novotný, Michael.** *Mrňous poznává zvířata na venkově*, Ostrava: Vydavatelství Aksjomat 2012, ISBN 978-80-87641-15-6.
- **Novotný, Michael.** *Mrňousův zvěřinec v ZOO*, Ostrava: Vydavatelství Aksjomat 2012, ISBN 978-80-87641-18-7.
- **Novotný, Michael.** *Mrňousův zvěřinec na statku*, Ostrava: Vydavatelství Aksjomat 2012, ISBN 978-80-87641-19-4.
- **Novotný, Michael.** *Mrňousův zvěřinec v lese*, Ostrava: Vydavatelství Aksjomat 2012, ISBN 978-80-87641-17-0.
- **NOVOTNÝ, Michael.** *Veršované pohádky* [online]. 1. Praha: Martin Koláček E-knihy jedou, 2015, 205 s. ISBN 978-80-7512-337-4.
- **NOVOTNÝ, Michael.** *O červené Karkulce*, Praha: Modrý slon, 2016.

Obsah webináře

- Tvořivá dramatika a její vliv na osobnost dítěte
- Struktura dramatické lekce
- Metody a techniky dramatické výchovy
- Tvořivá dramatika v MŠ z využitím metod a technik dramatické výchovy
- Zajímavé odkazy

Anketa 1 - povolání

- 1. Učitel-ka mateřské školy
- 2. Učitel-ka základní školy
- 3. Rodič
- 4. Jiné – jaké

Je účastníkem webináře také muž?

- Pokud se webináře účastní také muž, třeba učitel mateřské školy, napište to prosím do chatu.

Motto

***„Co děti dělají, je pro ně mnohem
významnější, než co vidí a slyší“***

Winifred Wardová

Tvořivá dramatika a její vliv na rozvoj osobnosti dítěte

- Rozvoj kognitivních procesů
- Vnímání (prostoru, času, počtu)
- Paměť
- Fantazie (představivost)
- Myšlení
- Osobnostní a sociální rozvoj dítěte
- Rozvoj sociální a emoční inteligence

Struktura dramatické lekce

- Úvodní část
- Průpravná část (zaměřuje se na průpravné hry a cvičení)
- Hlavní část (zde se odehrává primární dramatická hra)
- Relaxační část (úkolem této části je zklidnění organismu a jeho regenerace)
- Závěrečná část (například v kruhu formou reflexe činností)

Struktura dramatické lekce

- Název hry popřípadě lekce
- Časová dotace
- Věková skupina
- Pomůcky
- Primární, popřípadě sekundární cíl (tedy co danou lekcí či konkrétní hrou u dětí rozvíjíme)
- Počet dětí
- Prostorová organizace
- Motivace
- Rizika

Elementární zásady dramatické výchovy

- Dostatečný herní prostor
- Správně a důsledně vysvětlená pravidla her a činností
- Pohodlné oblečení včetně obutí
- Děti do činností nenutíme – mnohdy se pak zapojí samy
- Dostatek prostoru pro sebevyjádření

Metody a techniky dramatické výchovy

- Asociační kruh
- Učitel v roli
- Zástupná řeč, zástupný text
- Živý obraz
- Pantomima, narativní pantomima
- Boční vedení
- Improvizace
- Dramatizace

Zajímavé odkazy

- Portál RVP – VÚP – Pohádková dramatika v sekci články
- <http://www.garyl.estranky.cz/>
- Valenta Josef. Metody a technik dramatické výchovy
- Novotný Michael. Šimonovy pracovní listy 16.

Průpravné hry a cvičení

- **Činnosti jsou vždy akční v rychlém tempu nebo s využitím lokomoce či manipulace s předměty**
- **Molekuly:** barevné fáborky, kartičky s čísly, šablony ovoce
- **Z vody do vody:** provaz (lepicí pásku na koberce
- **Škatulata batulata:** koberečky (barevné mety, židličky, polštářky)
- **Slalomová dráha klasická:** barevné mety
- **Slalomová dráha skupinová:** dtto

Průpravné hry a cvičení

- **Moje máma řekla:** CD či doprovod na klavír
Říkanka – Moje máma řekla, když koláče pekla,
dejme **hlavy** dohromady, bude více tepla
- **Překážková dráha:** atletická sady, kužely, přejezy, podlezy, balanční čočky, strachový tunel
- **Deka:** podsouvání deky pod nohama, možno i koberečky – vytýčenou dráhou z kuželů
- **Na houbaře:** Košíček, možnost i doprovod hudby

Asociační kruh

- **Asociační kruh je založen na nejrůznějších asociacích, které děti v průběhu her a činností napadnou. Rizika AK v mateřské škole spočívají zejména v tom, že při větším počtu se děti velmi často opakují**
- **Slovo na slovo:**
- **Jsem rád/a, že vidím:** sluneční brýle
- **Mé největší přání:**
- **Utržené sluchátko:** sluchátko nebo zástupný předmět

Asociační kruh

- **Popletená pohádka:** pohádkový příběh, který děti dobře znají
- **Pravda a nepravda:** pohádkový příběh, který děti dobře znají
- **Vaření lektvaru:** vařečka, nebo zástupný
- **Pan HU**
- **Co se mi na kamarádovi líbí?:** **zdatnější**
dramatický kolektiv již zvládne alternaci „co se
mi na sobě líbí“. Vynechávám negace (nelíbí)

Asociační kruh

- **Imaginární dárek**
- **Asociace na slovo z pohádky**
- **Volné místo:** po mé levé ruce je volné místo a já si přeji, aby si sem sedla Klárka, protože je to moje kamarádka
- **Klubíčko vlny:** koordinace pohybů, rozvoj komunikačních dovedností

Asociační kruh

- **Asociační kruh je metodou DV klidovou, tedy aplikovanou až po rušné (průpravné) části. Je potřeba, aby byly děti soustředěné a důležité je také nastavit pravidla např. odpovídá pouze ten, kdo se hlásí nebo kdo má v ruce zástupný předmět. Při asociacích se může stát, že dítě neví (např. v navázání na příběh). Nenutíme jej a slovo dáme dalšímu dítěti.**

Učitel v roli

- Při aplikaci této metody, kterou můžeme zařadit mezi metody improvizální nebo také verbálně – zvukové, je mimo jiné důležité jedno pravidlo: učitel by se neměl delegovat do hlavní role, ale jeho role by měla být okrajová. Používá se zde také narace, kdy je učitel při hře jakýmsi moderátorem. Metody obecně se mohou prolínat napří učitel v roli, dramatizace a improvizace.

Učitel v roli

- **Pečeme perníčky:**
- **Vstup do ledového království:** nejvhodnější jsou obrázky jednoduché např. pohádkové postavy
- **Prodavač/ka v obchodě:** hračky (potraviny)
- **Učitel/ka ve škole**

Námětové hry

- Jak už sám název napovídá, tyto hry se uskutečňují na základě nějakého námětu. Nejčastěji používám pohádkový příběh nebo třeba roční období. I zde se nám metody a techniky prolínají (improvizace, smyslové hry, asociace aj.)
- **Najdi jeskyňku:** zvoneček, který se dá schovat do ruky, castaněta

Námětové hry

- **Parlament:** židličky, foto dětí, barevný krepový papír. I když se hra zdá být pro děti předškolního věku těžká, při důkladném a správném vysvětlení jsou schopny ji pochopit. Je určena pro předškolní děti a zdatnější dramatický kolektiv viz obrázek

Parlament

Každé dítě si vylosuje, jak se bude jmenovat, letem rozdáme fotky, A a B označit faktory např. žlutí x modří

A B A B

(V)

A

B

A

B

A

B

A

B

Námětové hry

- **Přesvědčování** – rozvoj kognitivních procesů a komunikativních dovedností
- **Zloděj koní** deka nebo prostěradlo – rozvoj kognitivních procesů (paměť)
- **Stavba pokojíčku** – nejrůznější předměty – kreativita, kooperace, prosociální cítění
- **Co z pokojíčku zmizelo** – postřehová hra – rozvoj KP (myšlení, paměť)

Námětové hry

- **Obrázek na čele:** dvojice obrázků třeba z pexesa, oboustranná lepicí páska
- **Ztvárnění emocí:** pohádkové postavy mají přiřazenu nějakou vlastnost (hodný Smolíček, líný vlk, smutná Karkulka, unavený koblížek apod.) lze ztvárňování doprovázet i verbalizací a kombinovat nejrůznější techniky

Smyslové hry

- Smyslové hry s vyloučením jednoho nebo více smyslů
- **Zpráva pro jelena:** rozvoj sluchové percepce
- **Poznej kamaráda:** rozvoj hmatu – šátek – alternace poznej kamaráda podle hlasu (vyslovuje se jen jedno krátké slovo)
- **Zloděj koní:** deka rozvoj smyslového vnímání zrak
- **Jeníček a Mařenka v lese** – hra s vyloučením zraku

Smyslové hry

- **Brýle starého pána:** Mach a Šebestová pomáhají starému pánovi najít brýle – hra s vyloučením zraku – dva šátky – zástupná věc
- **Kdo je to?:** postřehová hra – rozvoj rychlosti reakce a kognitivních procesů – deka nebo prostěradlo

Hry s předmětem

- **Hry s míčem v kruhu:** dítě hodí míč kamarádovi a řekne jeho jméno
- **Házení míče:** házíme jeden míč v kruhu v přesném pořadí (vždy tomu samému kamarádovi míč hodím a od jiného jej zase dostanu zpět, přidáme druhý a pak třetí míč)
- **Tohle je Jirkovo auto!!!:** rozvoj komunikativních dovedností a KP (myšlení, vnímání, paměť)

Hry s předmětem

- **Čarodějnice na pahorku:** předávání koštěte v kruhu v rytmu 2/4 říkanky – Oženil se brabenec, vzal si ženu mušku, odnesl jí na kopec, dal jí cucat hrušku
- **Klubíčko vlny:** dostatečně dlouhá vlna

Didaktické hry

- **Popisování obrázku:** rozvoj KP (fantazie, myšlení) a komunikativních dovedností
- **Kouzelné sluchátko:** : rozvoj KP (fantazie, myšlení) a komunikativních dovedností – zástupný předmět
- **Rozhovor za použití 2 slov:** rozvoj kooperace a KP
- **Odpouštění hříchů:** rozvoj prosociálních dovedností, empatie, komunikativní dovednosti

Zástupná řeč

- Ke sdělení používáme zástupnou řeč, která může být smyšlená
- **Zpráva:** dítě sděluje jakýmkoli způsobem nějakou zprávu, například vyprávěním pohádky chce sdělit jak se mu líbí v MŠ – používají se i pohyby těla, posturika apod. rozvoj kognitivních procesů a komunikačních dovedností

Zástupná řeč

- **Naváděná:** hra s vyloučením zraku, zástupná řeč (haf, haf – mňau, mňau) – rozvoj sluchové percepce
- **Vyjádření pocitu za pomoci dvou slov:**
netradiční vyjadřovací technika

Živý obraz

- Jedná se převážně o tzv. „štronzo“ tedy vyjadřování se za pomoci sousoší nebo lze využít jednoho pohybu
- **Sousoší:** děti se domluví ve skupině na námětu, který pak ztvární, při ztvárňování již nekomunikují (alternace mohou se domlouvat) – druhá skupina hádá co děti ztvárňují
- **Socha ve dvojici:** improvizace

Pantomima – narativní pantomima

- Narace, tedy verbální doprovod ze strany učitele. Učitel vypráví pohádku a děti ji pantomimicky ztvárňují. Elementární zásadou v pantomimě je absolutní absence verbálních projevů včetně zvuku.
- **Pohádková narace:** rozvoj pohybových dovedností, koordinace pohybů
- **Sekvence z pohádky:** dvojice se domluví a předvede sekvenci z pohádky, ostatní hádají

Pantomima – narativní pantomima

- **Zrcadlo:** koordinace pohybů, rozvoj kognitivních procesů
- **Loutka a loutkoherec:** koordinace pohybů
- **Ztvárnění činnosti:** řemeslo, sportovec, dárek

Boční vedení

- Učitel není aktivním aktérem hry ale je spíše jejím moderátorem
- **Popletená pohádka:** učitel dětem rozdělí role (Karkulka, vlk, myslivec, sova) a pak začne vyprávět upravený příběh a děti jej dle narace předvádějí
- **Opak:** Děti předvádějí nějakou činnost a učitel moderuje, později může moderovat i zdatnější dítě

Improvizace

- **Prodavač/ka zeleniny:** Rozvoj komunikativních dovedností, improvizace
- **Obrázky na čele:** pohádkové pexeso, oboustranná lepicí páska
- **Vyprávění vlastní pohádky:** Děti se ve vyprávění střídají a každý navazuje svým smyšleným úsekem
- **Šla Karkulka k babičce:** a v košíčku měla, víno...další bábovku atd. až bude v košíčku hodně věcí děti vzpomínají co v něm je.

Ostatní

- **Lidské pexeso**
- **Kooperativní hra – námořníci na lodi:** deka lod' se postupně zmenšuje a děti musí spolupracovat